

תנועת הקיבוץ הדתי

י"ז שבט תשע"א, 22.01.11

גיליון מס' 243

שבת פרשת יתרו לבחור להתחייב

מאת הרב אסי בלנק, קיבוץ עין הנצי"ב

מה קרה במעמד הר סיני?
למה זה חשוב לנו?

חוק החוזים במדינת ישראל קובע כי "חוזה נכרת בדרך של הצעה וקיבול". כלומר כל חוזה מניח מפגש רצונות בין שני צדדים, כאשר אחד מציע הצעה והשני נענה לה, וכך נכרת החוזה. וכן קובע החוק כי "מי שהתקשר בחוזה עקב כפיה שכפה עליו הצד השני ... בכוח או באיום, רשאי לבטל את החוזה".

אחד הסיפורים המוכרים ביותר של חז"ל על מעמד הר סיני הוא סיפור כפיית ההר כגיגית: **"ויתיצבו בתחתית ההר- אמר רבי אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם"**. מדרש זה תמוה ביותר. הרי פשוטו של מקרא זועק נגד הכפייה המתלווה למעמד הר סיני.

הפרק בו מתחיל סיפור הברית של מעמד הר סיני הוא פרק י"ט ובפסוקים הראשונים של הפרק הקב"ה מציע לעם ישראל הצעה:

"ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבית ישראל. אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי. ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ ואתם תהיו-לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. אלה הדברים אשר תדבר אל-בני ישראל".

עד כאן ההצעה.
האם עם ישראל יקבל את ההצעה?
אולי כן ואולי לא.

אמנם מתלווה להצעה הזכרת כל החסדים שה' עשה עם עם ישראל, האותות שנעשו במצרים והחסדים בהליכה עד כה במדבר ואולי בכך יש כפיה מסויימת אך ניסוח זה רחוק מאוד מ **"ואם לאו, שם תהא קבורתכם"**.

משה הוא השליח של העם. הוא עולה אל האלקים, שומע ממנו הצעה, והוא זה שיביא אותה אל בני ישראל, ובני ישראל יחליטו לפי ראות עיניהם.

ואכן בפסוק הבא משה מציע את ההצעה לזקני העם ומשה כמתווך בין העם לה', מביא את דברי ה':

"ויבא משה ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל-הדברים האלה אשר צוהו ה'".

כאן עצר העולם את נשימתו.

מה יענו זקני העם למשה? האם יקבלו את התורה או לא?

"ויענו כל-העם יחדו ויאמרו כל אשר-דבר ה' נעשה. וישב משה את-דברי העם אל-ה'".

כלומר כל המהלך המקדים את מעמד הר סיני הוא מהלך רגיל של חוזה שנעשה בדרך של הצעה וקיבול וללא כל כפייה. מדוע לדבר על כפיית הר כגיגית?

לדעתי חז"ל עמדו כאן על עומקה של החוויה הדתית שיש בה מן ההכרחיות. האדם הכורת ברית עם הקב"ה מרצונו החופשי מרגיש שבברית זו אין רק בחירה אלא יש גם הכרח. העמידה שלנו מול הקב"ה איננה רק עמידה של בחירה אלא הקב"ה תובע מאיתנו (עם כל הפרדוקס שבדבר) לבחור להתחייב.

כלומר הכפייה שחז"ל מכניסים לתוך מעמד הר סיני באה ללמד אותנו שהברית עם הקב"ה היא אמנם תוצאה של משא ומתן וחופשי אך תכליתה הוא התחייבות מוחלטת בבחינת "כפייה".

ייתכן והמהלך הפרשני הזה דחוק בתוך דברי המדרש אך לדעתי זהו אחד המהלכים הרוחניים המשמעותיים של אדם המבקש להתקרב לקב"ה בעולם בו מושג החובה מאבד את עוצמתו. אנחנו צריכים ללמד את עצמנו וגם את ילדנו ותלמידינו להבין שהמהלך הדתי הוא של בחירה במחוייבות.

הרב אסי בלנק, יליד תל אביב, בן 38 נשוי לשולי ואב לרפאל, שרי, ידידה, יהודה ונעמי. בוגר ישיבת הר עציון, מתגורר בקיבוץ עין הנצי"ב ומלמד במדרשה בעין הנצי"ב כשתים עשרה שנה, חבר תושב בעין הנצי"ב מזה כמה חודשים ורב הקבוץ מתחילת השנה.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il